

En region på tværs af grænser

– Femern Bælt i forandring

Den nye faste forbindelse mellem Danmark og Tyskland kan ændre hverdagsliv, mobilitet og muligheder og rejser samtidig spørgsmål om udvikling, identitet og tilhørsforhold på tværs af Femern Bælt og den dansk-tyske grænse.

Af Liliith Levana Herold, kandidatstuderende, Nordic Urban Planning Studies, Roskilde Universitet, Majken Toftager Larsen, postdoc, Roskilde Universitet, og Anna Sofie Hvid Munro, indehaver af Rural Agency

Forandringen er allerede synlig. Det massive tunnelbyggeri ved Rødbyhavn og udbygningen af infrastrukturen på begge sider af grænsen understreger projektets omfang.

Femern-forbindelsen beskrives ofte gennem imponerende dimensioner: en 18 kilometer lang sænketunnel, verdens længste af sin slags, som reducerer rejsen mellem København og Hamborg til under tre timer. Et megaprojekt, der lover øget mobilitet og tættere forbindelser mellem Danmark og Tyskland.

Mere usikkert er det imidlertid, hvordan forbindelsen vil forme de byer og landdistrikter, der ligger tættest på det nye infrastrukturknudepunkt. Selvom de geografiske afstande forkortes, er økonomiske strukturer, planlægningssystemer og lokale perspektiver fortsat forskellige på hver side af grænsen.

En region formet af overlappende visioner

På Lolland, Falster og Sydsjælland samt i Ostholstein giver forbindelsen næring til både nye forventninger, friktioner og håb for fremtiden. I dette mellemrum mellem systemer er en ny region ved at tage form, præget af det liv, der allerede leves her, lokale initiativer, og hvordan planlægning udfolder sig i praksis. Disse forskellige perspektiver er udgangspunktet for vores arbejde i Interreg-projektet BELT. Over tre år har netværksture, feltbesøg og møder med planlæggere, projektmagere og borgere på begge sider af grænsen

Mellem Femern-feber og lokale bekymringer

I Stubbekøbing peger omdannelsen af de tidligere kornsiloer på havnen i projektet 48halvtreds på, hvordan lokale initiativer udvikler sig i skyggen af Femern-forbindelsen. Her tager udviklingen afsæt i eksisterende kulturmiljøer, frivillighed og lokale ressourcer, samtidig med at der åbnes for mere eksperimenterende tilgange til udvikling. Projektet illustrerer, hvordan tunnelen på Lolland og Falster vækker håb om ny udvikling og allerede har udløst en bølge af initiativer, som lokale kalder "Femern-feber".

I Bad Schwartau tegner der sig et andet billede. Som en velstående by med gode servicefunktioner fremstår forbindelsen i et lokalt perspektiv ofte som en forstyrrelse. Anlægsarbejdet påvirker eksisterende byområder og skaber bekymringer om støj, trafik og ændrede hverdagsruter. Til sammen peger eksemplerne på, at regionen udvikler sig

givet indblik i de udviklingsinitiativer, mennesker og steder, der kendetegner regionen, allerede inden forbindelsen står færdig. Disse stemmer og perspektiver er samlet i den dansk-tyske publikation *Visioner fra Femern Bæltregionen/Visionen aus der Fehmarnbelt-Region*.

Bogen viser, at regionen ikke formes af én samlet plan, men af overlappende visioner om turisme, bosætning, kultur og lokale fællesskaber samt i nogle tilfælde af protester og forhandlinger af, hvordan landskaber og byer skal udvikles.

For at forstå, hvordan disse forskelle udspiller sig i praksis, zoomer vi her ind på to eksempler fra begge sider af grænsen.

gennem forskellige lokale rationaler, men også gennem forskellige forståelser af sted og tilhørsforhold.

Planlægning stopper ved grænserne – virkeligheden gør ikke

På tværs af grænsen formes disse forskelle af forskellige planlægningssystemer og økonomiske forudsætninger. Hvor forbindelsen i Danmark ofte ses som en udviklingsmulighed, handler det i dele af Nordtyskland i højere grad om at beskytte eksisterende kvaliteter, selvom variationer findes på begge sider.

Det er netop i dette spændingsfelt, at en ny region er ved at tage form. I takt med at tunnelen nærmer sig færdiggørelse, bliver spørgsmålet ikke kun, hvor hurtigt man kan rejse mellem Hamborg og København, men hvordan man forstår den region, der vokser frem nedefra. Planlægningssystemer stopper ved grænserne – det gør de virkeligheder, de former, ikke.

Bogen er en invitation til at se på tværs af grænser, lytte til de mange stemmer og erkende, at meningsfuld udvikling begynder med en forståelse af de mennesker, der lever med forandringerne.

Læs bogen

BELT Plan og Netværksinitiativ 2023-2026 gennemføres i samarbejde mellem Roskilde Universitet, Technische Hochschule Lübeck og Rural Agency. Projektet er støttet af Interreg Deutschland-Danmark.

Læs *Visioner fra Femern Bælt-regionen* her.

Tysk planlægning på flere niveauer

I Tyskland er fysisk planlægning organiseret gennem et flerstrengt system: På forbundsniveau (Bund) fastlægges den føderale rumlige planlægning; på delstatsniveau (Land) udføres den statslige planlægning, som danner ramme for den regionale planlægning; og kommunerne, der både omfatter administrative enheder omkring mindre lokal-samfund (Gemeinde) og større byer (Städte), er ansvarlige for by- og udviklingsplanlægning. I praksis har hvert lavere planni-

veau ret til at deltage i udarbejdelsen af overordnede planer – f.eks. kan kommunal planlægning påvirke regionale planer. Samtidig skal det overholde kravene fra de overordnede planniveauer.

På de højere niveauer fastlægger delstaternes planlægning og den regionale planlægning derfor udviklingsprioriteter og rumlige rammer – herunder for store infrastrukturprojekter som Femern Bælt-forbindelsen.